

Sygn. akt I CZ 36/09

POSTANOWIENIE

Dnia 26 sierpnia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Gerard Bieniek

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z wniosku W.W.

przy uczestnictwie L.W.

o podział majątku wspólnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 26 sierpnia 2009 r.,

zażalenia uczestnika postępowania

na postanowienie Sądu Okręgowego w W.

z dnia 17 listopada 2008 r., sygn. akt [...],

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 17 listopada 2008 r. Sąd Okręgowy w W. odrzucił apelację uczestnika postępowania L.W. od postanowienia wstępnego Sądu Rejonowego w W. z dnia 6 sierpnia 2008 r. ustalającego – w sprawie o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności między małżonkami – skład majątku wspólnego. Sąd Okręgowy uznał, że wobec tego, iż sprawa została wszczęta w dniu 6 września 2004 r., a więc przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.; dalej – „u.k.s.c. 2005”), w sprawie tej, w myśl art. 149 ust. 1 tej ustawy, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji stosuje się dotychczasowe przepisy o kosztach. Nie budzi zaś wątpliwości, że zaskarżone apelacją postanowienie wstępne nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w danej (w tym wypadku w pierwszej) instancji w rozumieniu wymienionego przepisu. Do opłaty od apelacji mają więc zastosowanie wydane na podstawie ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 88 ze zm.; dalej – „u.k.s.c. 1967”) przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 154, poz. 753 ze zm.; dalej – „rozp. MS o wys. wpisów”). Według § 23 ust. 1, § 7 ust. 1 pkt 3 i § 1 pkt 4 tego rozporządzenia, przy wartości przedmiotu zaskarżenia wynoszącej 1.593.000 zł należny wpis od apelacji wynosi 16.250 zł. Apelacja uczestnika postępowania, wniesiona przez jego pełnomocnika będącego adwokatem, opłacona została opłatą w kwocie 1.000 zł. Podlega zatem, jako nienależycie opłacona, odrzuceniu bez wezwania o uiszczenie brakującej opłaty. Podstawą tego rozstrzygnięcia jest art. 130² § 3 k.p.c., dodany przez u.k.s.c. 2005. Jego zastosowania nie wyłącza art. 149 ust. 1 u.k.s.c. 2005, ponieważ nakazuje stosować dotychczasowe przepisy o kosztach sądowych, a art. 130² § 3 k.p.c. zawiera regulację odnoszącą się do wymogów formalnych pism procesowych i nie należy do przepisów o kosztach sądowych.

W zażaleniu na postanowienie wymienione na wstępie uczestnik postępowania zarzucił naruszenie art. 149 ust. 1 u.k.s.c. 2005 przez błędne przyjęcie, że postanowienie wstępne zaskarżone przez niego apelacją nie jest

postanowieniem kończącym postępowanie w danej instancji w rozumieniu tego przepisu oraz – gdyby poprzedni zarzut okazał się niezasadny - naruszenie art. 130² § 3 k.p.c. przez jego zastosowanie zamiast zastosowania art. 16 ust. 1 i art. 17 u.k.s.c. 1967 i wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie i przeważającej części doktryny przyjęto, że kasacja (skarga kasacyjna) przysługuje od wyroku wstępnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 1997 r., II CKN 104/97, OSNC 1997, nr 11, poz. 170). Przyjęto też, że przysługuje od postanowienia wstępnego wydanego w sprawie o podział majątku wspólnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1999 r., II CKN 110/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 129). Stanowisko to zostało wyrażone na tle przepisu (art. 392 § 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 1996 r. do dnia 1 lipca 2000 r., art. 392 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2000 r. do dnia 6 lutego 2005 r. i art. 398¹ § 1 k.p.c. obowiązującego od dnia 6 lutego 2005 r.), według którego kasacja (skarga kasacyjna) przysługuje od wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie. U jego podłoża legło zapatrywanie, że wyrok wstępny (postanowienie wstępne) kończy postępowanie w sprawie. Pogląd ten jest wynikiem wykładni przepisu określającego przedmiotowy zakres zaskarżenia kasacyjnego i wyrażony został na użytek ustalenia tego zakresu. Natomiast wykładnia art. 149 ust. 1 u.k.s.c. 2005, uwzględniająca, że jest to przepis intertemporalny dotyczący stosowania przepisów o kosztach sądowych, nie pozwala na przyjęcie, że wyrok wstępny (postanowienie wstępne) jest orzeczeniem, które w rozumieniu tego przepisu kończy postępowanie w danej instancji. Wyrok wstępny jest rozstrzygnięciem sprawy tylko co do zasady (art. 318 § 1 k.p.c.), a postanowienie wstępne wydane w postępowaniu nieprocesowym na podstawie przepisów szczególnych rozstrzyga jedynie o określonej kwestii wstępnej (np. w sprawie o podział majątku wspólnego o przynależności określonego przedmiotu do majątku wspólnego – art. 685 w zw. z art. 567 § 3 k.p.c.) i nie kończą one sprawy w danej instancji, gdyż mimo ich uprawomocnienia się rozpoznanie sprawy musi być kontynuowane w tej samej instancji aż do wydania orzeczenia co do istoty sprawy. Odmienny pogląd oznaczałby – w przypadku sprawy, w której wydane zostało zaskarżone

postanowienie – że do kosztów sądowych powstałych po wydaniu postanowienia wstępnego miałyby zastosowanie nowe przepisy, a zatem powinny one mieć zastosowanie w całym dalszym postępowaniu, więc także w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji przy rozpoznawaniu sprawy po uprawomocnieniu się postanowienia wstępnego. Doszłoby więc, wbrew treści art. 149 ust. 1 u.k.s.c. 2005, do zastosowania w pierwszej instancji nowych przepisów o kosztach w sprawie wszczętej przed dniem wejścia w życie nowej ustawy pomimo niezakończenia postępowania w tej instancji. Trudno zaś przyjąć, że pomimo zastosowania w sprawie nowych przepisów o kosztach możliwe byłoby w dalszym postępowaniu w tej sprawie powrót do stosowania przepisów starych. Rację ma zatem Sąd Okręgowy uznając, że zaskarżone apelacją postanowienie wstępne wydane przez sąd pierwszej instancji nie zakończyło postępowania w tej instancji w rozumieniu art. 149 ust. 1 u.k.s.c. 2005. Wobec tego, że sprawa, w której wydane zostało to postanowienie, wszczęta została przed dniem wejścia w życie u.k.s.c. 2005, stosownie do wymienionego przepisu mają w niej zastosowanie także po wydaniu tego postanowienia, w szczególności do apelacji od tego postanowienia, dotychczasowe przepisy o kosztach sądowych.

Do dotychczasowych przepisów o kosztach sądowych, które utraciły moc z chwilą wejścia w życie u.k.s.c. 2005, należą w szczególności przepisy art. 16 i 17 u.k.s.c. 1967 oraz przepisy wydanego na podstawie tej ustawy rozp. MS o wys. wpisów. Opłatę od wniesionej w sprawie apelacji należało zatem ustalić, tak jak prawidłowo przyjął Sąd Okręgowy, na podstawie przepisów rozp. MS o wys. wpisów. Wobec nieuiszczenia opłaty od apelacji wniesionej przez adwokata, przy uwzględnieniu, że opłatą tą jest wpis stosunkowy, należało na podstawie art. 16 u.k.s.c. 1967 wezwać skarżącego, pod rygorem odrzucenia apelacji, do uiszczenia brakującego wpisu w terminie tygodniowym od dnia doręczenia wezwania.

Przepis art. 130² § 3 k.p.c. (uchylony przez ustawę z dnia 5 grudnia 2008 r., Dz.U. z 2008 r. Nr 234, poz. 1571, ale mający zastosowanie do postępowań wszczętych przed tym dniem), zawiera regulację odnoszącą się w szerokim znaczeniu do wymogów formalnych pism procesowych będących środkami odwoławczymi lub środkami zaskarżenia, ale wyłącznie reguluje skutek

nienależytego opłacenia takiego pisma wniesionego przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego opłatą w wysokości stałej lub stosunkowej. Lokata tego przepisu w kodeksie postępowania cywilnego, a nie w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, nie przesądza o jego charakterze. Fakt, że zastąpił on dawną regulację zawartą w art. 17 u.k.s.c. 1967, jest wystarczającym argumentem do przyjęcia, że to nie ten przepis ale – stosownie do art. 149 ust. 1 u.k.s.c. 2005 – w sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie tej ustawy mają zastosowanie art. 16 i 17 u.k.s.c. 1967.

Zarzut zażalenia naruszenia art. 130² § 3 k.p.c. przez jego zastosowanie, zamiast zastosowania art. 16 ust. 1 u.k.s.c. 1967, jest przeto zasadny. Zażalenie podlegało więc uwzględnieniu (art. 398¹⁶ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).